

Justitiedepartementet

DIARENR: Ju2023/02742

Härmed lämnar Sveriges Civilförsvarsförbund yttrande över SOU 2023:75 Stärkt konstitutionell beredskap.

Sammanfattning

Sveriges Civilförsvarsförbund (SCF) uppfattar utredningens förslag i stort som väl underbyggt. SCF stödjer till stor del utredningens förslag men önskar dock avstyrka utredningens förslag att riksdagen skall träffas digitalt och att i regeringsformen införa särskilda regler om normgivning i allvarliga fredstida krissituationer.

En stark och fungerande demokrati med mänskliga fri- och rättigheter är utpekat som skyddsvärt i totalförsvaret. Därför välkomnar vi genomlysningen av hur Sverige ska kunna styras demokratiskt och rättsenligt i alla lägen. En grundlagsändring skall leda till att vi får en lagstiftning som skall hålla över tid, även i situationer av krig eller annan allvarlig fredstida kris. Vi skall även så långt vi kan skapa processer som är omöjliga att missbruka och inte skapa risker som kan sätta demokratin ur spel.

Som tillfrågad remissinstans önskar vi därför föra ett kortare resonemang om de punkterna som utredningen ger förslag om:

Utredningens första deluppdrag har avsett var och hur riksdagen får sammanträda. Sveriges Civilförsvarsförbund håller med om att utgångspunkten bör vara att sammanträden i riksdagen hålls med ledamöterna närvarande fysiskt på en förutbestämd ort. Utredningens förslag till en ny bestämmelse i regeringsformen som innebär att riksdagen i riksdagsordningen kan föreskriva att sammanträden får hållas helt digitalt, anser vi skall avstyrkas. Vi ser att karaktären på uppdraget inte lämpar sig för digital plattform utifrån flera aspekter. Behovet av att kunna diskutera och underbygga besluten på ett säkert sätt är en aspekt. Även risken för att det digitala nätets beroende av el och tillgång till datanät ej kan säkerhetsställas för samtliga deltagare är en annan aspekt. Risken är att sammanträdet inte kan äga rum rent tekniskt och att det skulle innebära onödigt lång tid för omställning tillbaka till fysiskt möte och delegaternas fysiska inställelse.

Det andra deluppdraget har varit att se över bestämmelserna om riksdagens krigsdelegation. Här har vi inget att tillägga eller dra ifrån. Vi stödjer utredningens förslag om att behålla dagens krigsdelegation.

Utredningens tredje deluppdrag har gått ut på att överväga om tillämpningsområdet för regeringsformens bestämmelser om krig och krigsfara är ändamålsenligt utformat. Vi stödjer utredningens förslag att inte föreslå några ändringar.

Det fjärde deluppdraget har behandlat regeringens befogenhet att besluta föreskrifter i allvarliga fredstida kriser. Utredningens uppgift har varit att bedöma om det finns ett behov av att utvidga regeringens nuvarande normgivningskompetens i kriser.

Sveriges Civilförsvarsförbund

Gårdsfogdevägen 18 B
16867 BROMMA

Utredningen lyfter mycket riktigt, att regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida kriser utretts förut i SOU 2008:125. Den utredningen möttes av kritik och Regeringen valde att inte gå vidare utan ytterligare utredning. Även i nuvarande betänkande lyfter utredningen följande ”regeringsformens bestämmelser om normgivningsmakten har principiell betydelse och att förändringar av dessa kan vara förenade med risker. Det kan till exempel inte uteslutas att särskilda lösningar för kriser, som ger regeringen större makt, kan komma att användas i fall som de inte är avsedda för” (s. 20 i betänkandet). Sveriges Civilförsvarsförbund värnar om demokratin som skyddsvärde och ser inte att vinsterna i att ändra en grundlag utan djupare konsekvensanalys överväger riskerna. Vi vill även påpeka att makten att utlysa undantagstillstånd fortsatt bör ligga hos en kvalificerad majoritet i riksdagen, och inte i en regel i regeringsformen som automatiskt ger regeringen denna makt. Därför avstyrker vi detta förslag. Vi ser fram emot en djupanalys med konsekvensbeskrivning av riskerna som en ändring av nuvarande normgivningskompetens skulle innebära.

Vi ser inte heller att det är skyndsamt att lagstifta om detta utan vidare djupanalys då utredningen även lyfter fram att ”regering och riksdag har visat att de tillsammans kan agera snabbt vid behov, inte minst under coronapandemin, vilket talar för att det är i ytterst få situationer som regeringen inte kan invänta en riksdagsbehandling” (s. 419)

Vi anser att dessa synpunkter bör beaktas i den fortsatta beredningen av kommitténs förslag.

Sveriges Civilförsvarsförbund genom förbundsordförande

Anna-Maria Axelsson

Sveriges Civilförsvarsförbund

Gårdsfogdevägen 18 B
16867 BROMMA